

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/upamietnianie/dekomunizacja/zmiany-nazw-ulic/nazwy-ulic/nazwy-do-zmiany/38039,ul-Zwiazku-Walki-Mlodych-ZWM.html>
01.04.2026, 14:23

ul. Związku Walki Młodych (ZWM)

*W ocenie Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu nazwa powyższa **powinna zostać zmieniona** jako wypełniająca normę art. 1 Ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz.U. RP z 2016 r. poz. 744).*

Związek Walki Młodych (ZWM) - funkcjonujący pod tą nazwą w latach 1943-1948, następnie przemianowany na **Związek Młodzieży Polskiej (ZMP)** i działający w nowej formie w latach 1948-1957 - stalinowskie organizacje młodzieżowe, przybudówki partii komunistycznej (PPR-PZPR) uczestniczące w budowie systemu komunistycznego terroru w Polsce, biorące czynny udział w prowadzeniu kampanii indoktrynacji młodzieży oraz w stosowaniu politycznych represji w latach 40. i 50.

Powstanie Związku Walki Młodych PPR ogłosił w lipcu 1943 roku. W rzeczywistości struktury ZWM, jako organizacji skupiającej większą ilość członków, utworzone zostały dopiero po zajęciu centralnej Polski przez Armię Czerwoną. W latach okupacji niemieckiej ZWM był przede wszystkim formułą propagandową - w gruncie rzeczy nieformalną i nieliczną grupką redagującą od lutego 1943 r. pismo konspiracyjne „Walka Młodych”, działającą tylko teoretycznie jako struktura ogólnopolska, w rzeczywistości nie wykraczającą zasięgiem poza Warszawę i okolice. Za członków ZWM uznawano młodych członków bojówek i oddziałów PPR - Gwardii Ludowej i Armii Ludowej. Część z nich dopiero po zajęciu Polski przez Armię Czerwoną ex-post uznawano także za członków ZWM.

Przyjmowano, że na czele ZWM formalnie stała Hanna Szapiro (ps. „Hanka”), po 1945 r. znana powszechnie jako Hanka Sawicka (1917-1943) - przede wszystkim dlatego, że była z ramienia PPR odpowiedzialna za redakcję „Walki Młodych”. Szapiro zginęła w strzelaninie w marcu 1943 r. Jej następcą został formalnie kolejny redaktor naczelny pisma Jan Krasicki ps. „Kazik” (1919 -1943) - doświadczony działacz sowieckiego Komunistycznego Związku Młodzieży - Komsomołu (w 1941 r. był II Sekretarzem lwowskiego Komitetu Miejskiego Komsomołu), po szkoleniach dywersyjnych przerzucony z ZSRS do Polski w 1942 r. Wsławiony bezpośrednim wykonaniem partyjnego wyroku śmierci na dowódcy Gwardii Ludowej Bolesławie Mołojcu. Zginął w strzelaninie podczas próby aresztowania we wrześniu 1943 r. Kolejną przewodniczącą ZWM została Zofia Jaworska.

Po zajęciu Polski przez Armię Czerwoną ZWM stał się organizacją masową. Podobnie jak jego późniejszy następca ZMP, był organizacją w pełni realizującą priorytety sowieckiej racji stanu - jej podporządkował swoją taktykę propagandową i realizowane akcje, w tym akcje zbrojne.

Aktywnie włączył się w budowę stalinowskiego systemu komunistycznego. Uczestniczył w PPR-owskich akcjach propagandowych i zbrojnych walkach przeciw oporowi społeczeństwa i przeciw podziemiowi niepodległościowemu. Był także narzędziem terroru i represji – jego członkowie w ramach bojówek komunistycznych uczestniczyli m.in. w napadach na chłopów w związku z przymusowym ściąganiem kontyngentów. Stali się także kadrami zasilającymi aparat bezpieczeństwa i administracji nowej władzy. Ponad 20 tys. „zetwuemowców” należało do wspierającej organa represji Ochotniczej Rezerwy Milicji Obywatelskiej. Przewodniczącymi ZWM w tym czasie byli: Jerzy Morawski, Ryszard Kalinowski, Aleksander Kowalski i Janusz Zarzycki.

W 1948 na fali stalinowskiego ujednolicania organizacyjnych form życia społecznego wchłonął inne, działające jeszcze organizacje młodzieżowe: Organizację Młodzieży Towarzystwa Uniwersytetu Robotniczego, Związek Młodzieży Wiejskiej RP „Wici” i Związek Młodzieży Demokratycznej. W ten sposób ZWM formalnie został przekształcony w **Związek Młodzieży Polskiej (ZMP)**.

ZMP miał być w sensie dosłownym polskim odpowiednikiem sowieckiego Komsomołu. Działał w pełni pod kierownictwem PZPR, stając się tubą propagandy komunistycznej wśród młodzieży oraz narzędziem jej ideologicznej indoktrynacji. ZMP propagował wszystkie hasła stalinowskiej przebudowy świata: rozbudowę przemysłu, kolektywizację wsi, współzawodnictwo pracy. Realizował działania na rzecz dalszego upolitycznienia oświaty i wychowania. Młodzież zmuszano do wstępowania do ZMP różnymi oficjalnymi i nieoficjalnymi środkami nacisku – również poprzez faktyczną dyskryminację osób, które odmówiły przynależności do ZMP.

ZMP, jako kontynuacja ZWM, był częścią politycznego systemu w stalinowskiej Polsce. Dlatego też na fali odwilży i przemian w kraju w roku 1956 faktycznie uległ rozkładowi. W styczniu 1957 r. został formalnie rozwiązany.

(mkkkr)